

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 22/2023-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Miloša Maďara (sudca spravodajca) a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou KALLAN Legal s. r. o., Súmračná 25, Bratislava, IČO 52 304 604, v mene ktorej koná advokát JUDr. David Lindtner, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5Tost-š/11/2022 z 13. mája 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu elektronicky 21. júna 2022 a následne poštou 23. júna 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a priznať mu náhradu trov konania.

2. Z dôvodu vyhlásenia Jany Laššákovej (pôvodnej sudkyne spravodajkyne) o svojej zaujatosti pre pomer k sťažovateľovi ju ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 421/2022-6 zo 14. júla 2022 vylúčil z konania a rozhodovania v prejednáwanej veci. Ústavná sťažnosť tak bola pridelená sudcovi spravodajcovi Milošovi Maďarovi podľa čl. III bodu 3 a bodu 1 písm. c) a d) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2022 do 31. decembra 2022 platného od 1. januára 2022.

3. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sudca pre prípravné konanie Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) uznesením č. k. 6Tp/5/2022 z 23. apríla 2022 vzal sťažovateľa do väzby z dôvodu uvedeného v § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku s tým, že lehota väzby začala plynúť 20. apríla 2022 o 10.10 h, ktorú sťažovateľ začal vykonávať v Ústave na výkon väzby v Bratislave.

4. Proti uzneseniu špecializovaného trestného súdu podal sťažovateľ riadne a včas sťažnosť, o ktorej rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením z 13. mája 2022 tak, že uznesenie sudcu pre prípravné konanie súdu prvého stupňa v celom rozsahu zrušil podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku a sťažovateľa ihneď prepustil z väzby na slobodu podľa § 79 ods. 1 Trestného poriadku. Sťažnostný súd dospel k záveru, že v prejednávanej veci sťažovateľa neexistuje dôvod tzv. kolúznej väzby plynúci z § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku.

5. Vydaniu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu z 13. mája 2022 predchádzalo rozhodovanie najvyššieho súdu späté s posudzovaním vylúčenia sudcov senátu 5T najvyššieho súdu ako súdu sťažnostného, a to na základe:

a) námietky zaujatosti podanej sťažovateľom 10. mája 2022 (doplnenej 12. mája 2022) proti sudcovi najvyššieho súdu [REDACTED], o ktorej rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 5Tost-š-11/2022 z 13. mája 2022 tak, že sudca nie je vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania vo väzobnej veci sťažovateľa. Predmetné uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 31. mája 2022. Proti predmetnému uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej do dňa podania ústavnej sťažnosti nebolo rozhodnuté. Ústavný súd dopytom na špecializovanom trestnom súde zistil, že najvyšší súd uznesením č. k. 1TdoVS/3/2022 z 9. augusta 2022 sťažnosť sťažovateľa zamietol;

b) oznámenia vlastnej zaujatosti sudcu [REDACTED] a sudcu [REDACTED] a taktiež oznámenia vlastnej zaujatosti sudcu [REDACTED], o ktorých rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 1Ndt/10/2022 z 11. mája 2022 a uznesením č. k. 1Ndt/11/2022 z 11. mája 2022 tak, že sudcovia nie sú vylúčení z vykonávania úkonov trestného konania vo väzobnej veci sťažovateľa. Predmetné uznesenia boli sťažovateľovi doručené 30. mája 2022.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ, vyzdvihujúc význam inštitútu zákonného sudcu ako nosného atribútu práva na spravodlivý proces (čl. 6 dohovoru), ako aj dôležitého prvku právnej istoty (III. ÚS 116/06) a zdôrazňujúc rovnakú hodnotu všetkých ústavných práv (II. ÚS 116/2011), namieta hrubé porušenie svojho práva na zákonného sudcu, resp. práva na spravodlivý proces tým, že o jeho väzbe rozhodol súd, pochybnosť o ktorého zaujatosti nebola pred konečným rozhodnutím o väzbe právoplatne vyriešená. Trvá na tom, že pokiaľ má byť rozhodnutie o väzbe ústavne konformné, nemôže trpieť vadou, ktorá je spôsobilá spochybniť jeho meritum, a to aj prípade, ak je pre sťažovateľa pozitívne. Zdôrazňuje, že nerešpektovanie ustanovení Trestného poriadku upravujúcich vylúčenie súdu z úkonov trestného konania (vydanie napadnutého uznesenia v rozpore s kogentným § 32 ods. 4 Trestného poriadku) neospravedlňuje nevyhnutnosť urýchleného rozhodovania o väzbe. Inými slovami, uprednostnenie práva na osobnú slobodu urýchleným prepustením z väzby nemôže nastať na úkor jeho práva na zákonného sudcu. Zrušenie nezákonného a protiústavného rozhodnutia špecializovaného trestného súdu o vzatí do väzby sťažovateľa a jeho prepustenie nie je spôsobilé konvalidovať hrubé porušenie ústavného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy.

7. Sťažovateľ na podklade výkladu § 32 ods. 4 Trestného poriadku argumentuje, že predmetné ustanovenie najvyššiemu súdu ako sťažnostnému súdu neumožňuje, aby konečné rozhodnutie

o väzbe, proti ktorému nie je prípustná sťažnosť, bolo prijaté skôr, ako bolo právoplatne rozhodnuté o podanej námietke zaujatosti. Dodáva, že ustanovenie § 32 ods. 4 Trestného poriadku explicitne vylučuje, aby súd, proti ktorému smeruje námietka zaujatosti, *meritórne* rozhodol pred tým, ako je právoplatne rozhodnuté o tejto námietke. Týmto dopĺňa, že rozhodnutie sťažnostného súdu o väzbe je nevyhnutné kvalifikovať ako rozhodnutie *meritórne*, pretože predstavuje v rámci konania o väzbe rozhodnutie konečné, ktorým dochádza k uzatvoreniu osobitného procesného konania (o návrhu na vzatie osoby do väzby) v danom čase. Nie je možné ho považovať za neodkladný a neopakovateľný úkon, ktorého nevykonanie by mohlo ohroziť účel trestného konania.

8. Sťažovateľ prostredníctvom *argumentum ad absurdum* vysvetľuje založenie stavu právnej neistoty najvyšším súdom tým, že ak 5-členný senát rozhodne o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu o nevyhlúčení sudcu z úkonov trestného konania tak, že mu vyhovie (sudca je vylúčený z konania vo väzobnej veci sťažovateľa) a zruší predmetné uznesenie, v dôsledku toho vznikne právny stav, keď o prepustení sťažovateľa z väzby rozhodol nezákonný senát (predmetné rozhodnutie je nulitné), a nastane právne vákuum, a to v čase od zrušenia rozhodnutia o nevyhlúčení sudcu (██████████) až do rozhodnutia o väzbe iného senátu (bez ██████████). Zároveň dodáva, že porušenie práva sťažovateľa na zákonného sudcu nemôže konvalidovať ani potencionálna skutočnosť, že sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu o nevyhlúčení sudcu bude zamietnutá.

9. Sťažovateľ napokon prezentuje podľa jeho názoru ústavne konformnú procesnú situáciu, keď je konečné rozhodnutie o väzbe (v prípade najvyššieho súdu ako sťažnostného súdu) prijaté v takom zložení senátu, ktorého žiaden z členov nie je zaťažený námietkou zaujatosti strán, o ktorej nebolo právoplatne rozhodnuté. Vychádzajúc z prednostného a urýchléného vybavovania väzobných vecí (vrátane rozhodovania o námietke zaujatosti), sťažovateľ konštatuje, že nič nebránilo najvyššiemu súdu, aby uznesenie o nevyhlúčení sudcu ██████████ z 13. mája 2022 bezodkladne doručil sťažovateľovi a zachoval tak jeho právo v zmysle § 32 ods. 4 Trestného poriadku podať proti tomuto rozhodnutiu sťažnosť, o ktorej by bol najvyšší súd povinný rozhodnúť prednostne a urýchlene. Sťažovateľ by znášal aj nezákonnosť a neústavnosť obmedzenia svojej osobnej slobody väzbou, pokiaľ by o nej rozhodol nezávislý a nestranný súd.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) uznesením najvyššieho súdu tým, že rozhodol o väzbe sťažovateľa v nezákennom zložení senátu v rozpore s ustanovením § 32 ods. 4 Trestného poriadku bez predchádzajúceho právoplatného rozhodnutia o námietke zaujatosti podanej sťažovateľom voči jednému z členov senátu.

11. Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

12. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína svoju judikatúru týkajúcu sa práva na zákonného sudcu, ktoré v právnom štáte predstavuje jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu. Táto zásada je ústavnou zárukou pre každého účastníka konania,

že v jeho veci bude rozhodovať súd a sudcovia, ktorí sú na to povolaní podľa vopred známych pravidiel, ktoré sú obsahom rozvrhov práce upravujúcich pridelovanie súdnych prípadov jednotlivým sudcom tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený (pre rôzne dôvody a rozličné účely) výber súdov a sudcov „*ad hoc*“ (m. m. I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07). Rozhodovanie vecí zákonným sudcom (aj súdom) je tak základným predpokladom na naplnenie podmienok spravodlivého procesu (m. m. IV. ÚS 345/09, III. ÚS 212/2011).

13. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v súvislosti s právom na zákonného sudcu vyslovil, že rozhodovanie vecí zákonným sudcom (aj súdom) je základným predpokladom na naplnenie podmienok spravodlivého procesu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Zákonnosť súdu musí byť okrem iného založená na jeho zložení. Súd zriadený zákonom musí byť teda obsadený zákonným spôsobom (rozsudok ESLP vo veci *Buscarini v. San Marino* zo 4. 5. 2000).

14. Ústavný súd v minulosti už vyslovil (pozri napr. I. ÚS 322/2019), že imanentnou požiadavkou rozhodovania o väzbe je, aby o nej rozhodoval nezávislý a nestranný súd (sudca), preto konajúci súd sa musí s podanou námietkou zaujatosti zákonným spôsobom vysporiadať (§ 31 a § 32 Trestného poriadku).

15. V súvislosti so sťažovateľom namietaným porušením ním označených práv, a to čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd považoval v prvom rade za potrebné vyriešiť otázku ich aplikovateľnosti na daný prípad.

16. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila na názore, podľa ktorého čl. 17 ústavy zahŕňa základné hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Táto súdna ochrana zahŕňa základné procesné garancie spravodlivého súdneho konania s prihliadnutím na povahu a účel konania o väzbe, a preto sú na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe aplikovateľné osobitné ustanovenia čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy o osobnej slobode, a nie všeobecné ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy (m. m. III. ÚS 68/08, III. ÚS 383/09). V základnom práve podľa čl. 17 je inkorporovaná aj osobitná procesná záruka na to, aby vo veci osobnej slobody, teda pri rozhodnutí o väzbe, rozhodoval zákonný sudca. Právo na zákonného a nestranného sudcu teda treba považovať za súčasť čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy v prípadoch, keď súd rozhoduje o väzbe.

17. Obdobne vo vzťahu k namietanému porušeniu práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu ústavný súd pripomína, že ustanovenie tohto článku dohovoru je z vecného hľadiska (*ratione materiae*) v trestných veciach aplikovateľné v zásade len na rozhodovanie vo veci samej (rozhodovanie o vine a treste, t. j. o trestnom obvinení) a nevzťahuje sa v plnom rozsahu na rozhodovanie o väzbe, pre ktoré platí špeciálna, z hľadiska väčšiny procesných záruk poskytnutých osobe nachádzajúcej sa vo väzbe, prísnejšia právna úprava obsiahnutá v čl. 5 dohovoru upravujúcom právo na osobnú slobodu a bezpečnosť (m. m. napr. I. ÚS 256/07, II. ÚS 15/05, III. ÚS 272/03, IV. ÚS 65/05). Tento právny názor vychádza z rešpektovania rozhodovacej praxe ESLP, v zmysle ktorej sa osobná sloboda chráni v zásade prostredníctvom čl. 5 dohovoru, a to najmä pokiaľ ide o zákonnosť väzby vrátane otázky, či k takémuto zbaveniu slobody došlo v súlade so zákonom upraveným postupom (čl. 5 ods. 1 dohovoru), pričom súčasťou záruk vyvoditeľných z čl. 5 dohovoru je aj ochrana práva jednotlivca na primeranú dĺžku väzby v zmysle požiadavky, aby väzba nebola predĺžovaná nad primeranú lehotu a aby nedochádzalo v postupe príslušných orgánov počas trvania väzby k zbytočným

prieťahom (čl. 5 ods. 3 dohovoru), ako aj ochrana práva jednotlivca domáhať sa periodického prieskumu zákonnosti väzby a žiadať o prepustenie na slobodu, o ktorom musí byť rozhodnuté urýchlene [(čl. 5 ods. 4 dohovoru); k uvedenému pozri napr. Khudoyorov v. Rusko, č. 6847/02, rozsudok ESĽP z 8. 11. 2005, body 124 – 125, 172 – 174 a 193; Öcalan v. Turecko, č. 46221/99, rozsudok veľkej komory ESĽP z 12. 5. 2005, body 83 – 84 a 103; Khudobin v. Rusko, č. 59696/00, rozsudok ESĽP z 26. 10. 2006, body 103 a 115]. Uvedené síce nevylučuje, aby v odôvodnených prípadoch bolo možné aplikovať aj také procesné garancie, ktoré svojou povahou sú podradené pod čl. 6 dohovoru, ich využitie však prichádza do úvahy iba primerane (*mutatis mutandis*) s prihliadnutím na osobitosti konania o pozbavení osobnej slobody (Trepashkin proti Rusku, č. 2, rozsudok, 16.12.2010, č. 14248/05, § 148). O takéto okolnosti však v prejednávanej veci podľa názoru ústavného súdu nejde.

18. Ústavný súd preto vo vzťahu k už označeným článkom ústavy a dohovoru konštatuje, že v obsahu ústavnej sťažnosti nenašiel dostatočnú argumentačnú bázu pre vyslovenie záveru, že medzi sťažovateľom namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a napadnutým uznesením najvyššieho súdu v súvislosti s rozhodovaním o väzbe existuje vecná súvislosť, čo *ipso facto* umožňuje posúdiť ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú.

19. Nad rámec už uvedeného ústavný súd v záujme materiálnej ochrany práv sťažovateľa zdôrazňuje, že bez ohľadu na neaplikovateľnosť sťažovateľom označených základných práv podľa ústavy a dohovoru na jeho väzobnú vec ústavný súd v prejednávanej veci považoval za podstatné a rozhodujúce z hľadiska ďalšieho posudzovania opodstatnenosti ústavnej sťažnosti práve prepustenie sťažovateľa z väzby na slobodu 13. mája 2022 pred podaním ústavnej sťažnosti 21. júna 2022. Ústavný súd pripisuje v podstate rozhodujúci význam aj tej skutočnosti, že najvyšší súd ako súd sťažnostný po preskúmaní napadnutého uznesenia špecializovaného trestného súdu dospel k záveru o dôvodnosti sťažnosti sťažovateľa a tak vyhovel jeho námietke týkajúcej sa absencie dôvodov kolúznež väzby. Inými slovami, najvyšší súd rozhodol v prospech sťažovateľa, poukazujúc jednotlivo na neudržateľné dôvody väzby sťažovateľa.

20. Tým došlo k situácii, že ani rozhodnutie ústavného súdu vo vzťahu k jeho právu na zákonného sudcu už nijako nemôže vylepšiť jeho právnu pozíciu, pretože v jeho osobnej sfére zásahy najvyššieho súdu objektívne vyvolať ujmu nemôžu.

21. Námietka porušenia práva na zákonného sudcu, resp. práva na spravodlivý súdny proces sťažovateľa najvyšším súdom, sa tak posunula výlučne do akademickej roviny. V takýchto prípadoch sa teória i prax ústavných súdov vyhranene prikláňajú k odmietnutiu v takejto veci rozhodovať (pozri napr. IV. ÚS 242/08, III. ÚS 875/2016, I. ÚS 174/2019, I. ÚS 347/2019, ako aj uznesenie Ústavného súdu Českej republiky č. k. IV. ÚS 122/99 z 8. septembra 1999 publikované v Sbírcе nálezů a usnesení Ústavního soudu, zväzok č. 15, uznesenie č. 56, s. 315 a nasl.), pretože chýba možnosť bezprostredného a trvajúceho zásahu, ktorý by mohol mať vplyv na pozíciu sťažovateľa. Ak je totiž sťažovateľom namietaný zásah do jeho základných práv alebo slobôd, potom musí byť tento zásah výrokom meritórneho rozhodnutia ústavného súdu odstrániteľný.

22. Poukazujúc na svoju judikatúru (pozri napr. sp. zn. IV. ÚS 242/08, II. ÚS 216/2017, I. ÚS 142/2019, I. ÚS 347/2019, I. ÚS 404/2019), ústavný súd v takom prípade považuje ústavnú

sťažnosť za zjavne neopodstatnenú, pretože v danej veci eventuálne vyhovie návrhu by v súčasnosti nemalo vo vzťahu k namietanému konaniu žiadnu relevanciu. Vzniknutá situácia je v teórii a praxi ústavného súdnictva označovaná výrazom „*mootness*“ (pozri Barron, J., Dienes, C. Constitutional Law. 4. vyd., St. Paul 1995, s. 83 – 85) alebo ako nedostatok podmienky bezprostredného a trvajúceho zásahu (napr. v praxi Spolkového ústavného súdu SRN „*unmittelbare und gegenwärtige Betroffenheit*“; k tomu napr. Schlaich, K., Das Bundesverfassungsgericht. 3. vyd., München 1994, s. 142 –150), t. j. stav, keď už „spor“ skončil alebo bol vyriešený inak (prepustením sťažovateľa z väzby), a so zreteľom na princíp minimalizácie zásahov do právoplatne skončených konaní a hospodárnosť konania už nemá ďalší zmysel v konaní v danej veci pokračovať.

23. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol aj podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. januára 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu